

Ma.akpunten van Ma.ak tafel 3.3 Een aantrekkelijk verhaal over schone energie

olv Ruurd Priester, Jasper Etten en Pauline Westendorp

Datum tafel: 23 t/m 27 mei 2019. Ysbreeker.

Verslag: Pauline en Ruurd

Inleiding

In dit document wordt het vraagstuk dat onder het thema 'een aantrekkelijk verhaal over schone energie' uitgewerkt. Deze Ma.aktafel draagt bij aan het Maatschappelijk Akkoord tussen gemeenschap, markt en overheid van 28 september 2019. Het doel van het Maatschappelijk Akkoord is Amsterdammers beter in staat stellen samen een inclusieve, gezonde, eerlijke en initiatiefrijke stad te maken.

Samenvatting

Ma.ak thema	3.3 Een aantrekkelijk verhaal over schone energie
Kwestie 1	Voor de komende generaties is een snelle overgang naar schone energie van levensbelang. Nu bestaat over dat onderwerp nog veel polarisatie. Om dat te doorbreken is een positief verhaal nodig. Een verhaal waar we ons allemaal eigenaar van voelen en waar we aan mee kunnen doen.
Oplossing	Iedereen kan zich eigenaar voelen van een gemeenschappelijk verhaal, een wenkende stip op de horizon. En iedereen is daarmee onderdeel van het netwerk van netwerken dat werkt aan een gezond Amsterdam.
Ma.ak punt	We maken samen met een doorsnede van alle belanghebbenden een positief verhaal voor elk domein binnen 'de donut economie' ¹ . Een verhaal waar we ons allemaal eigenaar van voelen en waar we aan kunnen bijdragen.
Succes	Als in 2019 een door de markt, overheid en gemeenschap gezamenlijk gedragen verhaal gekomen is rondom het domein Energie.

¹ Domeinen zoals voedsel, energie, water, onderwijs, etc. Zie Kate Raworth, Donut Economie.

Ma.ak thema	3.3 Een aantrekkelijk verhaal over schone energie
Kwestie 2	Gelijkwaardigheid bij procesafspraken tussen 'de betalende gemeente', maatschappelijke initiatieven en de andere cocreërende partijen.
Oplossing	Aan het begin van elk cocreatieproces wordt een procesgroep ingesteld, die bestaat uit een doorsnee van alle belanghebbende groepen. Deze groep bepaalt het proces en kan niet worden overruled door een van de partijen. De inhoud wordt besproken in de inhoudsgroep.
Ma.ak punt	Commitment op een procesgroep en inhoudsgroep.
Succes	Vanaf juni 2019 elk kwartaal wordt gechecked of de cocreatieprocessen die de gemeente is aangegaan met multistakeholdergroepen volgens de bovenstaande oplossing zijn verlopen.

Inleiding

We zijn op weg naar een duurzaam en democratisch Amsterdam: we willen eigenaarschap met de bijbehorende zeggenschap. Iedereen mag meedoen, op een eerlijke manier, in een initiatiefrijke stad. Er melden zich ruim 10.000 initiatiefnemers in Amsterdam bij de gemeente, dus op zich lijkt er geen probleem. Toch zien we in de overgang naar een stad op schone energie een verstoord evenwicht op een paar vlakken:

1. middelen: de vernieuwers hebben moeilijk toegang tot procesondersteuning (in menskracht of in geld).
2. ruimte: een lokale organisatie die eigenaarschap heeft over lokale energie. De lokale mensen in de stadsdelen willen graag werk doen in hun buurt, en meedoen met grote Europese aanbestedingen is niet weggelegd voor MKB. Een lokale cooperatie kan wellicht de oplossing zijn?
3. status/verhaal: er is geen verhaal/status voor de mensen die het aan het doen zijn in de gebieden.
4. mandaat: er is geen mandaat voor de groepen die in de 'Amsterdamse Aanpak' gezamenlijk optrekken in een multistakeholder aanpak

Het derde punt **status/verhaal** werd behandeld in deze sessies, olv Ruurd Priester, de duurzaamheidsexpert van de Donut Economie (lees Kate Raworth) en de duurzaamheidstrekker van de Hogeschool van Amsterdam.

Het verslag van deze tafel is anders dan andere tafels. Het is eigenlijk het verslag van een weg die sinds 2004 begonnen is. Het gezamenlijke verhaal rondom schone energie in Amsterdam. Er zijn al 15 jaar mensen die zich verzamelen rondom dit thema. En zo is er een verhaal ontstaan. In de eerste maanden van 2019 is er een project gestart dat eigenlijk volgens het nog te schrijven handboekje van democratisering tot stand kwam. Een initiatief vanuit de samenleving (maatschappelijk initiatief Oranje Energie en Hogeschool van Amsterdam) klopte bij de gemeente aan voor steun in een gezamenlijk verhaal. Om mede-eigenaar van het verhaal te worden en een Future Search naar een gezamenlijk verhaal te financieren. Dit project is in mei gestopt, omdat de principes van democratisering onder druk stonden. Het is geëvalueerd in een soort Ma.aktafel op 24 mei met het procesteam, aangevuld met een manager van de 'sponsor' van het traject. Hieronder de visie van Ruurd op dit proces en daaronder de opmerkingen van Pauline. Thema is 'de procesgroep en de inhoudsgroep' en een tweede thema is wie nu eigenlijk de regie heeft of kan hebben in dit gigantisch complexe transitieproces.

1. Ruurd Priester over de transitie naar schone energie in Amsterdam:

Context

Amsterdam bevindt zich in een aantal enorme en enorm urgente transitieën: rond schone energie, circulariteit en digitalisering. We willen die transitieën voldoende snel doorvoeren en tegelijk aangrijpen om nog veel meer de stad te worden waar we allemaal willen wonen en werken – een open, eerlijke, inclusieve, gezonde en veilige stad. Niet alleen voor de huidige Amsterdammers, maar vooral voor de toekomstige generaties, wiens toekomst op het spel staat door uitdagingen die met de transitieën gepaard gaan.

Samenwerken

Om voldoende snel en op een positieve manier 'door die transitieën heen te gaan' zullen alle Amsterdammers mee moeten doen. We mogen van de gemeente verwachten dat zij harde doelen en randvoorwaarden formuleert en krachtig de leiding over het proces neemt. Waarbij het cruciaal is dat dit proces bovenal een gestructureerde aanpak biedt om alle in de stad aanwezige kennis en 'veranderkracht' bij elkaar op te laten tellen. Dit betekent grenzen (en belangen) van organisaties overstijgen en durven vertrouwen op willers en kunners, binnen en buiten het gemeentehuis. Het zal duidelijk zijn dat dit vraagt om een nieuwe set van afspraken over eigenaarschap en besluitvorming (het domein van Ma.ak020, waarover later meer).

Future Search schone energie

Afgelopen maanden ben ik betrokken geweest in de organisatie van een Future Search (een tweedaagse werksessie) om te komen tot één verhaal en aanpak rond de transitie naar schone energie. Het idee was de sessie uit te voeren met representanten, individuele willers en kunners, vanuit de verschillende stakeholder groepen. Dit is mislukt bij gebrek aan duidelijke afspraken over eigenaarschap en besluitvorming. Terugkijkend is het geweldig dat een groep mensen van binnen en buiten de gemeente dit met elkaar hebben willen proberen. Maar ook jammer natuurlijk dat de poging blijkbaar te vroeg kwam, of in ieder geval dat er te haastig moest worden georganiseerd.

Vervolg schone energie

Om de transitie naar schone energie te versnellen zie ik twee centrale voorwaarden. De eerste gaat over de benodigde nieuwe set van afspraken over eigenaarschap en besluitvorming. Dit is als gezegd het domein van Ma.ak020. Het plan binnen Ma.ak020 om aan een aparte 'tafel' met dit thema aan de slag te gaan juich ik dan ook zeer toe. Het tweede voorwaarde betreft 'een verhaal dat de transitie naar schone energie voor alle Amsterdammers aantrekkelijk maakt', omdat mensen door dat verhaal gaan zien dat de in de paragraaf 'context' geschetste toekomst echt een mooie toekomst is, en ook voor iedereen. Je kunt zeggen dat dit verhaal ontstaat door de ervaringen van alle Amsterdammers, maar volgens mij is het daarnaast cruciaal dat de formele leiders zelf een concreet verhaal over de stad – van schone energie – waarin we willen leven ontwikkelen, vertellen en leven; anders zijn het in mijn ogen geen echte leiders.

2. Reactie Pauline Westendorp op deze stelling van Ruurd Priester

Ruurd, dank voor je mooie verslag. Ik heb er twee vragen bij en een opmerking bij:

1. Je schrijft dat we van de gemeente mogen verwachten dat zij "[...] krachtig de leiding over het proces neemt (of wat je eerder zei... de regie nemen)."

Ik vind dat nogal groot. Een transitieproces leiding geven? Zou wellicht eerder zoiets als 'samen met de stakeholders richting geven aan het transitieproces' passen? Je legt het later heel hoopgevend uit "*bovenal een gestructureerde aanpak biedt om alle in de stad aanwezige kennis en 'veranderkracht' bij elkaar op te laten tellen*".

2. Je schrijft "Het idee was de sessie uit te voeren met representanten, individuele willers en kunners, vanuit de verschillende stakeholder groepen. Dit is mislukt bij gebrek aan duidelijke afspraken over eigenaarschap en besluitvorming."

Dit vind ik niet helemaal recht doen aan de situatie. Was er geen duidelijk plan, afgesproken door mensen met veel ervaring in dit soort processen, ook leesbaar in de offerte van organisatie aan de gemeente - en op het voorbereidende diner is het ook uitgelegd? Jij hebt deze afspraken ook nog eens herhaald naar de wethouder in jouw telefoontje? Werd er -m.i. - vooral ook gebruik gemaakt van een idee dat de samenstelling van de groep bepaald kon worden vanuit één stakeholder, die ook de sponsor was?

Het idee is dat er een procesgroep is, die zich puur richt op de voorbereiding van een sessie waar puur de inhoud wordt besproken. Deze procesgroep bestaat uit alle stakeholders, die samen beslissen wie er op de inhoudelijke sessie komen en wat daar op de agenda staat.

3. Je maakt een goed punt dat de manier van besluitvorming niet besproken is. Of dat in meerderheid van stemmen was of consent en hoeveel mensen er aanwezig moesten zijn bij een beslissing etc.

Actielijst

- Verslag van de evaluatie met het procesteam, ook delen met geïnteresseerden.
- Een gezamenlijk verhaal vaststellen

Succes bij:

- evaluatie proces Future Search januari - mei 2019
- vaststellen van een gezamenlijk verhaal in 2019
- checklist voor cocreatieprocessen bij multistakeholdergroepen